

CAPITOLELE

1. Lupta a cincea este împotriva duhului tristeții, care aduce multe vătămări minții.
2. Cu ce prevedere poate fi vindecată boala tristeții.
3. Cu ce poate fi comparat un suflet chinuit de mușcăturile tristeții.
4. De unde și în câte feluri se naște tristețea.
5. Patimile noastre nu sunt stârnite de viciile altora, ci de ale noastre.
6. Nimeni nu se prăbușește dintr-o alunecare neașteptată, ci piere decăzând puțin câte puțin, din cauza unei îndelungate nepăsări.
7. Nu trebuie să părăsim comunitățile fraților spre a atinge desăvârșirea, ci trebuie pusă în lucrare neconținut răbdarea.
8. Dacă ne vom îndrepta purtările, ne vom putea înțelege cu toți.
9. Despre o altfel de tristețe, care pricinuieste pierderea speranței de mântuire.
- 10) Doar în ce fel ne este de folos tristețea?

Cum se face deosebirea între tristețea cea folositoare de la Dumnezeu, și cea pierzătoare de la diavol. În afară de tristețea mântuitoare, care se naște în trei feluri, oricare alta trebuie alungată ca vătămătoare. 13) Remediile cu ajutorul cărora putem stârpi tristețea din inimile noastre.

1. În a cincea luptă trebuie să alungăm chinurile tristeții sfâșietoare. Dacă prin vreun asalt întâmplător, sau prin diferite ocazii neașteptate, tristețea a avut putință să pună stăpânire pe sufletul nostru, atunci ne desparte pentru totdeauna de contemplația divină, iar mintea, odată decăzută din starea ei de totală curăție, ne-o zguduie din temelii și ne-o cufundă în grea deznădejde. Nu-i mai îngăduie monahului să-și facă rugăciunile în bucuria de până atunci, și nici să recurgă la remediile citirilor sfinte. Nici să mai fie liniștit și blând cu frații nu suportă, și-1 face fără răbdare și posac în toate obligațiile de muncă, sau religioase. După ce a pierdut orice judecată sănătoasă, iar pacea inimii i s-a tulburat, îl face să se comporte ca un om ieșit din minți, căzut în beție, îl doboară și-1 prăbușește într-o disperare dureroasă.

2. De aceea, dacă dorim să ne ostenim după legile jocului (I Tim. 2,5), în luptele duhului, trebuie să ne vindecăm și de această boală, nu cu mai mică prevedere decât în cele de mai înainte. Căci „ca molia pentru veșminte și cariul pentru lemn, așa este de vătămătoare tristețea pentru inima omului” (Pilde 25, 20): Duhul dumnezeiesc a arătat destul de limpede și precis puterea acestei dăunătoare și pierzătoare boli.

3. Căci, un veșmânt ros de molii nu mai poate avea nici o valoare și nu mai poate fi de nici un folos cuviincios, și tot la fel, lemnul brăzdat de cari, nu va mai merita să fie spre podoabă nici măcar pentru o clădire obișnuită, ci doar pentru foc. Tot așa și sufletul, care este chinuit de mușcăturile lacome ale tristeții, nu va mai fi folositor pentru veșmântul preoțesc, care, după profeția sfântului David, primește mirul Duhului Sfânt coborând din cer mai întâi în barba lui Aaron, apoi pe marginea sa: „Ca mirul pe cap, care se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, care se pogoară pe marginea veșmântului său.” Acest suflet nu va putea fi întrebuințat nici la construirea și împodobirea aceluia templu al duhului, căruia Pavel, înțeleptul arhitect, i-a pus temelia zicând: „Voi sunteți templul lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi (I Cor. 3, 16); iar în Cântarea Cântărilor, mireasa descrie lemnele acestui lăcaș, zicând: „Cedrii ne sunt acoperiș sălășluirii și adăpost ne sunt chiparoșii” (Cânt. 1,16). Astfel, pentru templul lui Dumnezeu sunt alese asemenea esențe de lemn, care sunt și plăcut mirositoare, și nesupuse putrezirii și care pot rezista și stricăciunii aduse de timp și roaderii carilor.

4. Totuși, tristețea este, uneori, sau urmarea unei mâni anterioare, sau este pricinuită de neîmplinirea vreunei poftă, ori a vreunui câștig atunci când cineva a văzut spulberată speranța ce-și făurise în minte despre aceste lucruri. Câteodată însă, chiar fără să existe vreun motiv, care să ne pricinuiască această cădere, din îmboldirea vicleanului vrăjmaș, suntem apăsați de o atât de neașteptată tristețe, încât nu mai putem primi cu bunăvoință de altădată nici pe cei dragi nouă, sau pe prietenii sosiți. Oricât de firească ar fi fost convorbirea lor, nouă ni se pare supărătoare și de

prisos și nici un răspuns plăcut nu le dăm, fierea amărăciunii punând stăpânire pe toate tainele inimii noastre.

5. De aci se dovedește foarte limpede că patimile noastre nu sunt întotdeauna stârnite din vina altora, ci mai degrabă din a noastră; noi avem ascunse în noi și cauzele greșelilor, și semințele patimilor, care, odată ce ploaia ispitelor le-a udat în mintea noastră, îndată încolțesc și dau roade.

6. Negreșit, nimeni nu e împins la păcat, fiind ațâțat de patima altuia, dacă n-are închisă în inima lui hrana păcatelor, și nici nu trebuie să se dea crezare cuiva că a fost amăgit deodată când, la vederea unei femei frumoase, a căzut în iadul poftelor ticăloase, ci mai degrabă, că această vedere a fost doar prilejul care a împins la suprafață bolile ascunse, tănuite în adânc.

7. De aceea, Dumnezeu, Creatorul a toate, cunoscând, mai presus de toți calea de însănătoșire a creaturii sale, și că nu în alții, ci în noi se află rădăcinile și cauzele greșelilor, a poruncit să nu părăsim obștea fraților și să nu-i ocolim pe cei ce socotim că i-am jignit noi, sau de care noi am fost jigniți, ci să-i împăcăm, știind că, nu prin despărțirea de oameni, cât prin virtutea răbdării, poată fi atinsă desăvârșirea mării.

Această răbdare în stăpânirea noastră trainică, poate să ne păstreze pașnici chiar și cu cei ce urăsc pacea, iar, nedobândind-o,

ajunge să nu ne mai înțelegem nici chiar cu cei desăvârșiți, și mai buni decât noi. Într-adevăr, prilejul de tulburări sufletești, pentru care ne grăbim să-i părăsim pe cei de care suntem legați, nu va putea lipsi în viața omenească, și de aceea nu scăpăm de cauzele tristeții, separându-ne de oameni, ci doar le schimbăm.

8. Prin urmare, trebuie să ne îngrijim să scăpăm cât mai grabnic de viciile noastre, și să ne îndreptăm apucăturile. Negreșit, odată suprimate acestea, ne vom împăca foarte ușor, nu voi zice cu oamenii, dar chiar cu celelalte viețuitoare și cu fiarele sălbatice, după cum s-a spus în cartea fericitului Iov: „Fiara sălbatică va trăi cu tine în pace” (Iov 5,23). Nu ne vom teme, firește de loviturile, care ne vin din afară și nici o sminteală nu ne va mai fi pricinuită din exterior, cât timp rădăcinile acestora nu se mai află înfipte și adăpostite chiar înăuntrul nostru. Într-adevăr, „Pace multă au cei ce iubesc legea Ta, și nu se smintesc” (Ps. 118,165).

9. Mai există încă și o altfel de tristețe, mai blestemată, care împinge sufletul păcătos nu la îndreptarea vieții și la alungarea patimilor, ci la cea mai pierzătoare disperare; aceasta l-a împiedicat pe Cain (Fac. 4,9 -16) de la căință, după uciderea fratelui, iar pe Iuda (Mat. 27,5), în loc să-l grăbească a cere iertare pentru trădare, l-a împins să-și pună lațul.

Sf. Ioan Casian (circa 360-435 en)

10. Tristețea totuși trebuie considerată folositoare numai pentru un singur fapt, și anume când o încercăm fie din căință, pentru păcatele săvârșite, fie aprinși de dorința desăvârșirii, sau de contemplarea fericirii ce va să vie. Despre aceasta vorbește și fericitul Apostol: „Întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău; iar întristarea lumii aduce moarte” (II Cor. 7,10).

11. Însă „întristarea care aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău” (II Cor. 7,10), este supusă, binevoitoare, umilă, blândă, bună și răbdătoare, ca una care coboară din dragoste de Dumnezeu. Din dorința de desăvârșire ea însăși se întinde, fără a obosi, până la toată durerea trupului și zdrobirea sufletului, dar rămânând într-o oarecare măsură voioasă și puternică, prin speranța izbânzii, păstrează întreaga bunătate a omeniei și îndelungii răbdări, având în ea însăși toate roadele Duhului Sfânt, pe care le număra același Apostol: „Iar rodul duhului este dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, facere de bine, credință, blândețe, înfrânare” (Gal. 5,22 - 23). Cealaltă tristețe dimpotrivă, este morocănoasă, fără răbdare, neîndurătoare, pizmașă, de o stearpă amărăciune și de o dureroasă disperare. Pe cel ce 1-a cuprins, ea îl zdrobește sufletește, paralizându-i orice sânguință și dorință de mântuire, căci este fără noimă (rațiune) și nu numai că zădărnicește foloasele rugăciunilor, dar chiar nimicește roadele duhului mai sus spuse, pe care le aduce cealaltă tristețe.

12. De aceea, în afară de cea îngăduită, ori pentru căința mântuitoare, ori pentru zelul spre desăvârșire sau pentru dorința după cele viitoare, pe care ni le insufflă, orice altă tristețe, ca cea a lumii, care aduce moarte, trebuie dată afară din adâncul inimilor noastre și alungată odată cu duhul desfrânării, al iubirii de argint, sau al mâniei.

13. Deci, vom putea goni din noi această patimă ucigătoare numai dacă, susținuți de speranța celor viitoare și de contemplarea fericirii făgăduite, vom păstra mintea noastră stăpânită de o neconținută meditație spirituală. Într-adevăr, toate felurile de tristeți, fie cea izvorâtă dintr-o mânie anterioară, sau din pierderea unui câștig, ori din vreo pagubă suferită sau pricinuită de vreo jignire, de vreo tulburare fără noimă a minții, sau cele care ne împing la o disperare de moarte, vor putea fi biruite, când, având privirea îndreptată spre lucrurile veșnice, care vor veni, vom rămâne mereu voioși și neclintiți. Atunci nici nu vom fi doborâți de nenorocirile prezente și nici înflăcărați de izbânzile avute, privindu-le pe toate ca pe niște lucruri nefolositoare și pieritoare.

MIHAIL DIACONESCU

Din vol.: „Antologie de literatură dacoromană” - texte comentate, Casa de producție și editura Corifeu, București, 2003

*Textul este selectat din volumul Sfântul Ioan Cassian, Scrieri alese, trad. de Prof. Vasile Cojocaru și Prof. David Popescu, Studiu introductiv și note de Prof. Nicolae Chițescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, cap. Despre așezămintele mănăstirești cu viață de obște și despre tămăduirile celor opt păcate principale (De institutis coenobiorum et de acto principalium vitiorum remedia), pp. 222-225.